

การศึกษาผลการฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4

The results of training on packaging design in accordance with city identity of industrial promotion center region 4

พรรณนิการ์ บัวงาม (Phannika Buangam) *

จุมพล ราวีจิตร (Jumpol Rachvijit) **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตาม อัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาผลของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับกรฝึกอบรม ผลของการฝึกปฏิบัติงานการสร้างสรรค์ชิ้นงานออกแบบบรรจุภัณฑ์และความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรม โดยมีผู้เข้าร่วมฝึกอบรมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์การฝึกอบรมร้อยละ 70 ขึ้นไป ของผู้เข้าฝึกอบรมทั้งหมด

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม ที่เข้าฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 ณ ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน บ้านตาต่า อำเภอนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 20 คน โดยใช้รูปแบบการทดลองเพียงกลุ่มเดียวกรณีตัวอย่าง (One - Shot Case Study) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง จำนวน 7 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรม จำนวน 15 ข้อ 3) แบบทดสอบภาคปฏิบัติในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ด้านโครงสร้าง และด้านกราฟิก 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรม

ผลการวิจัยพบว่า

ผู้เข้าฝึกอบรมร้อยละ 79.33 มีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป ของนักเรียนทั้งหมด การฝึกปฏิบัติเพื่อวัดทักษะการสร้างแบบบรรจุภัณฑ์ด้านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.3 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91.5 ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก การฝึกปฏิบัติเพื่อวัดทักษะการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.85 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.25 ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และความพึงพอใจผู้เข้าฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อการจัดฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 พบว่าผู้เข้าฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.41

คำสำคัญ: การฝึกอบรม การออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง

Keywords: training on packaging design in accordance with city identity

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The purpose of this project for study with the effect of training with the packaging design by identity city of the industrial promotion center region 4. Which in including with the study with the effect with knowledge test. The result of training create the packaging design and the satisfaction of the participants training more than 70 percent through of training pass over 70 percent of all participants.

The target group for this research such as the owner entrepreneurial community. And the owner of the small and medium enterprise. For training with the packaging design by identity city of the industrial promotion center region 4 in the community learning center. Ban Tadka, Nonghin district, Loi Province about 20 people. Due to using One-Shot Case Study. The tools used in this study such as 1) Training course with the packaging design of identity city about 7 plans. 2) The achievement knowledge and understanding after training test about 15 segments. 3) The practical test for creation with packaging in structure and graphics design. 4) The satisfaction of the participants training.

The result of this research find that. The participant in training 79.33 percent has achieved to knowledge and understanding pass 70 percent of all students. The practice for measurement the skills to create the construction packaging has the average score 18.3 from 20 scores or 91.5 percents of assessment results is very good level. The practice measurement with skills of packaging graphic design. The average score is 17.85 from 20 scores or 89.25 percents of assignment results is good level. And the satisfaction of the participant training has thinking with training in design identity city courses of industrial promotion center region 4 find that the participant training has satisfaction in high level. Due to has average value 4.41

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 เป็นหน่วยปฏิบัติได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการ ที่ช่วยเหลือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม เพื่อสนองตอบนโยบายการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ยุทธศาสตร์การพัฒนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รวม 5 จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย บึงกาฬ หนองบัวลำภู เลย ซึ่งโครงการให้คำปรึกษาในด้านออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม โดยฝ่ายงานออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ก็เป็นอีกภารกิจหนึ่ง ซึ่งนอกเหนือจากการให้คำปรึกษาในด้านออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์แล้ว งานออกแบบ

ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ยังให้บริการจัดฝึกอบรม ซึ่งเป็นปัจจัยสิ่งสำคัญในด้านการตลาด และมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค

ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 ในเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นหลักสูตรที่ใช้เป็นเวลานาน เมื่อมีการอบรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบอาจจะทำให้กลุ่มที่เคยเข้าฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าวมาแล้วเกิดความเบื่อหน่ายในเนื้อหาหลักสูตรเดิม ๆ และจากผลการวิจัยของนางสาวพรณิการ์ บัวงาม ในปี 2553 ที่ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตอบบรรจุภัณฑ์ จากโครงการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์กลางผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุดเพื่อส่งผลถึงยอดขายสินค้า

ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ชื่นชอบบรรจุภัณฑ์ที่มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีการสื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น

ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น โดยเห็นว่าการจัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ล้วนเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีผลิตภัณฑ์ที่เป็นของฝาก ของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ OTOP มากมายหลายรูปแบบ เช่น ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป และผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการเหล่านั้นได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากภาครัฐและเอกชน แต่ยังมีผู้ประกอบการทั้งวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม อีกมากที่ยังขาดความรู้ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ส่งต่อการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาสร้างจุดเด่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นที่จะเป็นการสืบสาน และเผยแพร่คุณค่าทางวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มเติมจากหลักสูตรเก่าที่มีอยู่ โดยจัดทำหลักสูตรจัดฝึกอบรมในเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีการสะท้อนถึงเรื่องราวความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะกลุ่ม และความเป็นท้องถิ่นของจังหวัดนั้น ๆ เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์พื้นที่ ถิ่นที่อยู่อาศัย (รายงานประจำปี กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2552) ตรงกับวิสัยทัศน์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการนำภูมิปัญญา นวัตกรรมองค์ความรู้ เพื่อการส่งเสริมพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมไทยในภูมิภาคให้มั่นคงและพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับ (กระทรวงศึกษาธิการ) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิต ว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลทุกเพศทุกวัย เพราะเป็นสิ่งทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง ซึ่งถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพในการพัฒนา

ประเทศต่อไป ซึ่งในหมวดที่ 1 มาตราที่ 7 ที่ว่าด้วยเรื่องความมุ่งหมายและหลักการ ก็ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่าต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้คู่คุณธรรม รู้จักหน้าที่ รักและภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย ทั้งในด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นสากล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสามารถนำมาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ที่มีความเหมาะสมกับผู้ประกอบการที่เป็นวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น จะสามารถเสริมสร้างแนวความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ให้มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิม ๆ ผสมเข้ากับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต และองค์ความรู้ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่มีคุณค่าแสดงความเป็นอัตลักษณ์ เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศ โดยเฉพาะผู้บริโภคยุคใหม่ ที่นอกจากจะต้องการสินค้าที่เป็นวัตถุแล้ว ยังต้องการคุณค่า รูปแบบอัตลักษณ์เฉพาะที่แฝงอยู่ในตัวสินค้าและบรรจุภัณฑ์ จะยังทำให้สินค้าไทยมีศักยภาพการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น ภายใต้แนวคิดที่ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมืองของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 โดยมีเกณฑ์การหาค่าประสิทธิภาพของหลักสูตร จัดฝึกอบรมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

2. เพื่อศึกษาผลของการฝึกปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์ชิ้นงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมืองของศูนย์

ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 โดยมีเกณฑ์การประเมินผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อวัดความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. การฝึกอบรม คือกระบวนการ หรือรูปแบบฝึกอบรมระยะเวลาไม่เกิน 3 วัน เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมืองของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม

2. ผู้เข้าฝึกอบรม หมายถึงผู้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม ที่มีอายุระหว่าง 20 - 65 ปี

3. บรรจุภัณฑ์ (Packaging) หมายถึง รูปแบบวัสดุภายนอกที่ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ภายในให้ปลอดภัย เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ทางการค้าของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และการนำไปใช้ของผู้บริโภค เช่น กล่อง ถุง ฉลาก เป็นต้น

4. อัตลักษณ์ประจำเมือง หมายถึง สิ่งหลาย ๆ สิ่งที่รวมกันแล้วบ่งบอกและแสดงความเป็นตัวตน ซึ่งเป็นรูปแบบ คุณสมบัติเฉพาะตัวที่สื่อถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่ใด พื้นที่หนึ่ง หรือเมืองใดเมืองหนึ่งในภาพรวม ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจดจำของสถานที่นั้น ๆ เช่น ศิลปะ ทัศนกรรม วัฒนธรรม ประเพณี สีประจำจังหวัด สถานที่ ที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น

5. กราฟิก หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบ 2 มิติ ที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์วัสดุต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยลวดลายที่อาจจะเป็นภาพถ่ายหรือภาพวาดก็ได้ ตัวอักษร คำบรรยาย สี สัญลักษณ์สามารถใช้เป็นสื่อถ่ายทอด ข้อเท็จจริง และแนวความคิดของผู้ขายไปยังผู้ซื้อ เพื่อส่งเสริมการขายของผู้ประกอบการ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวจะต้องสื่อความเป็นพื้นที่ หรือสื่อถึงความเป็นจังหวัดนั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้รูปแบบการทดลองเพียงกลุ่มเดียวกรณีตัวอย่าง (One –Shot Case Study) มีการทดสอบหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง และเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต่อไป

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม ที่เข้าฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 ณ ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านตาต่า อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) หลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง จำนวน 7 แผน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ความเข้าใจหลังการฝึกอบรม จำนวน 15 ข้อ

3) แบบทดสอบภาคปฏิบัติในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ด้านโครงสร้าง และด้านกราฟิก

4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ดำเนินการทดลองตามแผนกิจกรรมการฝึกอบรม กับผู้เข้าฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน ระยะเวลา 3 วัน

วันละ 6 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 11-13 มกราคม 2555

2. ให้ผู้เข้าฝึกอบรมฝึกภาคปฏิบัติด้วยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของตนเอง ตามแผนกิจกรรมที่ 3 และ 6 ซึ่งเป็นการออกแบบโครงสร้าง และกราฟิก

3. เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกอบรมทุกแผนกิจกรรมแล้ว ให้ผู้เข้าฝึกอบรมทุกคนทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม (Posttest) และแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อใช้ในการวัดผลการฝึกอบรม

4. นำผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง แบบทดสอบหลังการฝึกอบรม และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติ และแปลผลเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรม

ผลการทดสอบ 15 ข้อ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม จำนวน 20 คน มีคะแนนเฉลี่ย 11.9 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.37 กำหนดเกณฑ์การผ่านให้มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของค่าเฉลี่ยเต็ม 100 คือ 11 คะแนน มีผู้ฝึกอบรมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 79.33 ของผู้เข้าฝึกอบรมทั้งหมด

2. ผลจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานออกแบบบรรจุภัณฑ์

การสร้างสรรค์ชิ้นงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ของผู้เข้าฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 ตามแผนกิจกรรมที่ 3 และ 6 ซึ่งเป็นการออกแบบโครงสร้างและกราฟิกได้ผลดังนี้

1) ผลการฝึกปฏิบัติเพื่อวัดทักษะการสร้างแบบบรรจุภัณฑ์ของตนเองด้านโครงสร้าง บรรจุภัณฑ์จากหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตาม

อัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.3 คิดเป็นร้อยละ 91.5 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยร้อยละตามเกณฑ์ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในแต่ละหัวข้อการให้คะแนน คือ ความตั้งใจกระตือรือร้น กระบวนการถูกต้อง ความประณีตสวยงาม งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 89, 97, 92 และ 88 ตามลำดับ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 70

2) ผลการฝึกปฏิบัติเพื่อวัดทักษะการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.85 คิดเป็นร้อยละ 89.25 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยร้อยละตามเกณฑ์ ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในแต่ละหัวข้อการให้คะแนน คือ งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด มีความคิดสร้างสรรค์ ความประณีตสวยงาม สื่อความหมายชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 94, 86, 89 และ 88 ตามลำดับ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70

3. ความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรม

ผลจากการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อการจัดฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 จากผู้เข้าฝึกอบรมทั้งหมด จำนวน 20 คน พบว่าผู้เข้าฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ผลการประเมินอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.41 โดยคะแนนความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือพึงพอใจในเนื้อหาของหลักสูตรมีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.65 และคะแนนความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือการใช้สื่อประกอบการบรรยาย และยกตัวอย่างประกอบได้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.15

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรมจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ความเข้าใจ

ของผู้เข้าฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตาม
อัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม
ภาคที่ 4 ผู้วิจัยพบว่า จากจำนวนผู้เข้าฝึกอบรม ทั้งหมด
20 คน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 70 ขึ้นไป
จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 79.33 ของผู้เข้าฝึกอบรม
ทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

หลักสูตรการฝึกอบรม เรื่องการออกแบบ
บรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริม
อุตสาหกรรมภาคที่ 4 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
เพื่อต้องการให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ในเรื่องการออกแบบ
ตามอัตลักษณ์ประจำเมืองที่แสดงออกถึงแนวความคิด
สร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผสมผสานกับ
การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต และองค์
ความรู้ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มพัฒนา
เป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่มีคุณค่า
แสดงความเป็นอัตลักษณ์ ให้มีความแตกต่างจากรูปแบบ
เดิม ๆ เชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 1 มาตราที่ 7 ที่ว่าด้วยเรื่องความ
มุ่งหมายและหลักการ ที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่า
ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง
การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข มีความรู้คู่คุณธรรม รู้จักหน้าที่ รักและ
ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ทั้งในด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
ของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ
นำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นสากล (กระทรวงศึกษาธิการ,
2542)

2. ผลของการสร้างสรรค์ชิ้นงานออกแบบ บรรจุภัณฑ์

โดยการศึกษาผลจากการฝึกปฏิบัติ
สร้างสรรค์ชิ้นงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ ของการจัดฝึก
อบรม เรื่อง การออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์
ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4
ผู้วิจัยได้ แบ่งกิจกรรม และการประเมินคะแนนเป็น 2 ด้าน
คือ ด้านโครงสร้าง และด้านกราฟิก แต่ละด้านมีหัวข้อที่
เป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนการออกแบบโครงสร้างบรรจุ
ภัณฑ์ไว้ 4 หัวข้อ หัวข้อละ 5 คะแนน ซึ่งในการอบรมได้
กำหนดเกณฑ์ผ่านไว้ คือ ร้อยละ 70 ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการฝึก
ปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์ชิ้นงานบรรจุภัณฑ์ด้าน
โครงสร้าง พบว่าผู้เข้าฝึกอบรมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.3
จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91 เมื่อ
พิจารณาคะแนนเฉลี่ยร้อยละตามเกณฑ์ผลงานการ
ออกแบบบรรจุภัณฑ์ด้านโครงสร้างในแต่ละหัวข้อการให้
คะแนน คือ ความตั้งใจกระตือรือร้น กระบวนการถูกต้อง
ความประณีตสวยงาม งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด คิดเป็น
ร้อยละ 89, 97, 92 และ 88 ตามลำดับ ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่
กำหนดคือร้อยละ 70

2) ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการฝึก
ปฏิบัติงาน การสร้างสรรค์ชิ้นงานบรรจุภัณฑ์ด้านการ
ออกแบบกราฟิก พบว่าผู้เข้าฝึกอบรมคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ
17.85 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 89.25
เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยร้อยละตามเกณฑ์ผลงานการ
ออกแบบบรรจุภัณฑ์ด้านกราฟิกในแต่ละหัวข้อการให้
คะแนน คือ งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด มีความคิด
สร้างสรรค์ ความประณีตสวยงาม สื่อความหมายชัดเจน
คิดเป็นร้อยละ 94, 86, 89 และ 88 ตามลำดับ ซึ่งผ่านเกณฑ์
ที่กำหนดคือร้อยละ 70 โดยเป็นหลักสูตรที่ผู้เข้าฝึกอบรม
ได้ทำการลงมือปฏิบัติจริง ด้วยการสร้างแบบบรรจุภัณฑ์
ของตนเองด้านโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และด้านกราฟิก
บนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างในด้านทักษะ รวมทั้ง
เทคนิคในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และเมื่อสิ้นสุดหลักสูตร
การฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์
ประจำเมือง ผู้เข้าฝึกอบรมจะสามารถออกแบบบรรจุภัณฑ์
ต้นแบบเป็นของตนเองอย่างน้อยท่านละ 1 ชิ้น สามารถ
นำความรู้ที่ได้ไปใช้ออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับ
ผลิตภัณฑ์ของตนเองต่อไป ทั้งในส่วนโครงสร้าง และส่วน
กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นการออกแบบโดยการผนวก
เข้ากับการนำ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตมาออกแบบ
ถือเป็นสร้างภาพลักษณ์ และประชาสัมพันธ์พื้นที่ ถิ่นที่อยู่
อาศัย (รายงานประจำปีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม, 2552) ตรงตามวิสัยทัศน์ของ
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักใน
การนำภูมิปัญญาวัฒนธรรม องค์ความรู้ เพื่อการส่งเสริม
และพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมไทยในภูมิภาคให้มั่นคงและ
พึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

3. การศึกษาผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรม

จากการวิจัย ผู้วิจัยพบว่าผู้เข้าฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 จำนวน 20 คน มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก โดยมี ค่าเฉลี่ย 4.41

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 โดยพัฒนามาจากหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์เบื้องต้น ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม เป็นหลักสูตรที่สามารถเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้เข้าฝึกอบรม และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับอาชีพของตนเอง โดยมีแนวคิดที่ต้องการให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เป็ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นท้องถิ่นที่ตนอาศัย สื่อความหมายออกมาในรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ เพื่อจำหน่ายเป็นของฝาก ของที่ระลึก เป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลทุกเพศทุกวัย เพราะเป็นสิ่งทำให้เกิดการพัฒนาตนเองซึ่งถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม ถือเป็นการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ในการพัฒนาประเทศต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) จากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีต่อการใช้สื่อประกอบการบรรยาย และยกตัวอย่างประกอบ มีคะแนน

เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 4.15 ดังนั้น การจัดฝึกอบรมควรใช้สื่อในการฝึกปฏิบัติเพื่ออธิบายให้ผู้เข้าฝึกอบรมเห็นภาพชัดเจน เช่น กระดานไวท์บอร์ด เพื่อถ่ายทอดวิธีปฏิบัติได้อย่างเป็นขั้นตอน หรือการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปดูงานจากสถานที่จริง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของตนเอง

2) เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมที่มีความสนใจในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ได้ฝึกออกแบบบรรจุภัณฑ์เอง ควรทำคู่มือตัวอย่างบรรจุภัณฑ์แบบต่าง ๆ ให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้นำกลับไปเป็นแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของตนเองต่อไป

3) ควรจัดผู้เข้าฝึกอบรมเป็นกลุ่มตามประเภทของผลิตภัณฑ์ในการฝึกอบรมแต่ละครั้ง เพราะความเหมาะสมของบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทไม่เหมือนกัน เช่น ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า และประเภทอาหาร ที่ต้องมีบรรจุภัณฑ์ที่ต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ประจำเมือง ที่มีผู้เข้าฝึกอบรมที่เป็นผู้ใหญ่ (อายุ 20 - 65 ปี) กับผู้เข้าฝึกอบรมที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ลงมา

2) ควรมีการวิจัยหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ ที่มีรูปแบบการส่งเสริมการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต และองค์ความรู้ชุมชนในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้คนในพื้นที่ได้เห็นคุณค่า เป็นการสร้างภาพลักษณ์ และประชาสัมพันธ์ ถิ่นที่อยู่อาศัยของตนเองด้วยความภูมิใจ

เอกสารอ้างอิง

- เครือวัลย์ ลีมอภิชิต. (2531). **หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและพัฒนา: แนวทางการวางแผนการเขียนโครงการและการบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สยามศิลป์การพิมพ์.
- ชัยรัตน์ อัสวาท. (2548). **ออกแบบให้โดนใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ทั้งัวชินการพิมพ์ จำกัด.
- ทองเจือ เขียวทอง. (2548). **การออกแบบสัญลักษณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปประภา.
- นภวรรณ คณานุรักษ์. (2547). **Power of Packaging**. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประชิด ทิถบุตร. (2531). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปภาภรณ์ ม่วงน้อย. (2553). **การศึกษาผลการฝึกอบรมระยะสั้นโครงการค่ายศิลปะกับสิ่งแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์สิรินธร จังหวัดกาฬสินธุ์**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ชรี รูปะวิเชตร. (2554). **เทคนิคการจัดฝึกอบรมและการประชุม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- วัชรินทร์ ศรีรักษา. (2550). **งานวิจัยศิลปะ ART RESEARCH**. เอกสารประกอบคำสอน วิชา 244 783. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิกร ตันพทุธโต. (2536). **หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทยา วุฒิไธสง. (2552). **การศึกษาผลการใช้หลักสูตรการอบรม เรื่องการตัดกระดาษลายโบราณอีสานสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยอุปถัมภ์ท้องถิ่น**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริพรรณ ปีเตอร์. (2549). **การออกแบบกราฟิก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเอส. พรินติ้งเฮาส์.
- สมชาติ กิจยรรยง และ อรรถชัย ฤๅ ตะกั่วทุ่ง. (2550). **เทคนิคการจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). **จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท ด่าน สุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- สุวิธดา คำผิว. (2553). **ผลของชุดฝึกอบรมพัฒนาความรู้และทักษะการให้คำปรึกษา สำหรับครูที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2546). **คู่มือเตรียมตัวก่อนออกแบบบรรจุภัณฑ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จิรายา คอมมูนิเคชั่น จำกัด.
- _____. (2548). **คู่มือ 20 คำถาม คู่มือสำหรับผู้ประกอบการที่คิดเริ่มต้นทำบรรจุภัณฑ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จิรายา คอมมูนิเคชั่น จำกัด.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2546). **อัตลักษณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ไทเกอร์พรินติ้ง.